

Пожежна справа в Батурині.

Завжди пожежі завдають значних матеріальних втрат, а інколи й забирають людські життя. Тому проблема протипожежної справи завжди залишається актуальною. Відомості про пожежі в Батурині ми знаходимо в археологічних звітах, архівних документах, періодичній пресі, зокрема, у газетах «Рада», «Киевлянин», «Чернігівське слово» тощо. У своїх повідомленнях автори вказують на причини пожеж, збитки від них, кількість згорілих дворів, їх господарів, стан пожежного обозу в містечку тощо.

Гасіння пожеж в містах та селах України багато століть проводилось самим населенням. Спочатку як взаємодопомога, а пізніше – в порядку натуральної пожежної повинності. При першій звістці про пожежу жителі були зобов'язані бігти до її місця з особистим інвентарем. Та користі з того було небагато, бо рядове населення не було навчене прийомам гасіння. Наприкінці XVIII ст. назріла потреба у скасуванні пожежної повинності та створенні професійних пожежних команд. Такі команди з'явилися в Україні на початку XIX століття, проте свого поширення вони набувають лише в його другій половині.

По зібраним свідченням графа А. Д. Шереметьєва для пожежної виставки у Санкт-Петербурзі на 1892 р. в Чернігівській губернії для боротьби з пожежами команди вогнеборців розмішувалися при заводах – Шосткінському пороховому, Носівському цукровому та Верківському винокурному, при якому була навіть парова пожежна машина. Але ці команди не виїздили за територію заводів. Також працювали професійні пожежники у всіх повітових містах та деяких містечках. Що цікаво, лише у Чернігові, Конотопі та Стародубі команди мали фірмові уніформи. А пожежна команда Сосниці на той час існувала вже більше 100 років.

Та разом з тим, типовою була ситуація, коли пожежні обози були відсутні взагалі. У Батурині контракт на утримання коней пожежного обозу укладався самими жителями на період з травня по жовтень: «Селяне м. Батурина, а також і з інших сіл, щороку наймають на 5-ть літніх місяців т. зв. «пунктовщика», який мусить держати напоготові коні для пожарного струменту». В інший час гасіння пожеж покладалося на самих жителів: «Якщо ж траплялась пожежа, то пожежний струмент ніколи, за браком пунктовщика, не вивозився». Так сталося у 1907 р., коли в одному з районів Батурина – Мохновці – вночі згоріли два двори: «Розумється, гасити вогню було нічим. Позбігались старости, поліцаї та селяне, подивились- подивились, та з тім і порозходились собі по домівках, а пожежний струмент зовсім не вивозився. Носити ж відрами воду з р. Сейму, бо в Батурині колодязів мало, щоб гасить пожежі, хто ж захоче?».

Тож попри те, що така «пожежна команда» працювала в містечку, не завжди вона допомагала при виникненні пожеж. Наприклад, у липні 1903 р. у Батурині згоріло 10 дворів через те, що «все доросле населення містечка включно з кіньми з пожежного обозу знаходилися у полі, тушити пожежу було нікому і нічим...». І навіть за наявності певних протипожежних засобів, люди були безсилі перед стихією: «Пожежі у нас тушаться та спиняються більше самими селянами, бо пожарний струмент прибуває звичайно тоді, як усе вже ущухне та залишиться самий тільки попільець. Коні на пункті ні до чого не придатні: падають під бочками і підводяться тільки за поміччю людей, що траплялось вже не раз. Вони вельми старі і позабивані, – та й на ціну не досить коштовні, 5-10 карб. Пунктовщик грошики бере, а об тім, щоб купити гарних коней, і думки не має», «пожарне знаряддя там зовсім ні до чого і ніхто не подбає, щоб хоч посправляти його, коли нема за що поновити».

Дізнаємося також про безвідповідальність найманих службовців: «Громадська пожежна команда не дає жодних надій на свою готовність вступити в боротьбу з цим руйнівником, поперше тому, що два постійних службовців з яких і складається вся команда, як відомо суспільству, часто напиваються п'яними, і, по-друге, обидва службовці мають у себе візничі виїзди і при випадках, на ризик, відвозять пасажирів до Бахмача за 18 верст, або ж до Конотопа за 26 верст, на що з поверненням буде потрібно 5-7 годин». Наголосимо, що і через чверть століття, за радянських часів, ситуація не змінилася: «В даний час у Батуринському районі почалася пора

пожеж. Майже щодня видно заграву з усіх боків. Причиною цього лиха є відсутність як у самому Батурині, так і в найближчих селах обладнаних пожежних обозів».

Аналізуючи публікації про пожежі, що стосуються Батурина, помітно, що майже половина пожеж у містечку траплялася через підпали, у значної їх частини причину встановити не вдавалося. Пожежі по необережності також мали місце: «пожежа сталась з того, що одна молодиця, як золила білизну, висипала з жаром попіл у хлівці», «два хлопчак, Кузьма Ситник 9 років та Афанасій Новохацький 6 років, залізли до хліва селянина Луки Новохацького, розклали багаття та почали пекти яйця і курити папіроси», «у клуні троє дітей селянина Степана Рося, який також постраждав, надумали пекти груші» тощо. Через несправність димохідних труб є дані лише про дві пожежі «пожежа почалася від того, що загорілася сажа у димовій трубі», «пожежа почалася з горища хати через те, що на хаті був несправний димар».

Сьогодні людство знає, як локалізувати та гасити пожежі і використовує для цього найсучасніші та найефективніші засоби. Професійна пожежна команда, що оберігає спокійний сон жителів нашої громади, діє в Батурині з 1973р.

Підписи до ілюстрацій:

1. Кінний пожежний хід літній.
2. Кінний пожежний хід зимовий.